

V Bruseli 23. novembra 2023
(OR. en)

15322/23

JEUN 258
SOC 761
SAN 653
EDUC 432

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Predmet:	Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu mladých ľudí v Európskej únii

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené závery Rady, ktoré Rada (vzdelávanie, mládež, kultúra a šport) schválila na zasadnutí 23. novembra 2023.

Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu mladých ľudí v Európskej únii

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE A ZÁSTUPCOVIA VLÁD ČLENSKÝCH ŠTÁTOV, KTORÍ
SA ZIŠLI NA ZASADNUTÍ RADY,

PRIPOMÍNAJÚC, ŽE

1. právo na duševné zdravie je prepojené s právom na ľudskú dôstojnosť, zakotveným v článku 1 Charty základných práv Európskej únie, ako aj s právom na nedotknuteľnosť osoby vrátane duševnej nedotknuteľnosti, ustanoveným v článku 3, a právom na zdravotnú starostlivosť podľa článku 35 charty. Zmluvami EÚ sa inštitúciám EÚ explicitne udeľujú podporné právomoci na riešenie otázok duševného zdravia, a to konkrétne v článku 168 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a v článku 3 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii. Okrem toho sa v článku 153 ods. 1 ZFEÚ inštitúciám Únie priznávajú implicitné právomoci v oblasti zdravia pracovníkov;
2. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) definuje duševné zdravie ako „stav duševnej pohody, ktorý umožňuje čeliť životnému stresu, uplatňovať svoje schopnosti, dobre sa učiť a pracovať a prispievať k svojej komunite.“¹ Monitorovanie duševného zdravia je súčasťou snahy o dosiahnutie cieľovej hodnoty 3.4 v rámci cieľa udržateľného rozvoja č. 3²;

¹ Svetová zdravotnícka organizácia, informačné listy WHO, „*Mental health: strengthening our response*“ (Duševné zdravie: posilnenie našej reakcie), 2022.

² Organizácia Spojených národov, ciele udržateľného rozvoja, cieľ č. 3, cieľová hodnota 3.4: „Do roku 2030 o tretinu znížiť predčasnú úmrtnosť na neprenosné choroby pomocou prevencie a liečby a podporovať duševné zdravie a duševnú pohodu.“

3. európsky cieľ v oblasti mládeže #5³, ktorým je dosiahnuť lepšiu duševnú pohodu, skončiť so stigmatizáciou problémov duševného zdravia a podporiť tak sociálne začlenenie všetkých mladých ľudí, kladie osobitný dôraz na preventívne opatrenia, vypracovanie inkluzívneho prierezového prístupu a boj proti stigme. Okrem toho európsky cieľ v oblasti mládeže #3 presadzuje začlenenie všetkých mladých ľudí do spoločnosti a cieľom #9 je posilniť ich demokratickú účasť a autonómiu;

S VEDOMÍM, ŽE

4. našimi spoločnosťami otriasli a otriasajú pandémie COVID-19, útočná vojna Ruska proti Ukrajine a ňou spôsobená potravinová a energetická kríza, ako aj inflačná kríza a klimatická kríza, ktoré zvýšili a naďalej stupňujú spoločenský tlak na mladých ľudí a prehlbujú existujúce prejavy nerovnosti. Tieto po sebe idúce krízy v rôznej miere zasiahli rôzne skupiny mladých ľudí, pričom neúmerne postihujú skupiny v zraniteľnej situácii. Ako sa tiež ukázalo, mladí ľudia s nedostatkom príležitostí nemajú rovnaký prístup k ľudským právam, ako je právo na vzdelanie, zamestnanie, bývanie⁴ a zdravotnú starostlivosť. Pre odolnosť mladých ľudí majú kľúčový význam faktory ako duševné a telesné zdravie, životné a pracovné podmienky a podmienky bývania, prístup k formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu a informálnemu učeniu sa, pracovné príležitosti a voľnočasové aktivity vrátane telesných a športových aktivít a spoločenské vzťahy. Posledné roky sa podpísali na duševnom zdraví mladých ľudí v EÚ, čo sa nepriaznivo odrazilo na ich celkovej pohode⁵;

³ Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027, Ú. v. EÚ C 456, 18.12.2018, s. 1.

⁴ Podľa údajov Eurostatu za rok 2020 vykazovali všetky členské štáty EÚ v prípade mladých ľudí vyššiu mieru závažného preľudnenia domácností oproti celkovej populácii.

⁵ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu, COM(2023) 298 final.

5. podľa odhadov, ktoré zverejnil Inštitút pre meranie a vyhodnocovanie zdravia (IHME),⁶ trpel v roku 2019 poruchou duševného zdravia viac ako jeden zo šiestich mladých v EÚ, čo je vyše 14 miliónov osôb (17,4 % ľudí vo veku 15 až 29 rokov). Podiel mladých, ktorí hlásili príznaky depresie, sa počas pandémie COVID-19 v niektorých krajinách EÚ viac ako zdvojnásobil, pričom išlo najmä o ženy a mladých ľudí zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia;
6. v publikácii „Zdravie v skratke: Európa“⁷ z roku 2022 sa uvádza, že takmer každý druhý mladý Európan (49 %) považoval v roku 2022 (53 % v roku 2021) svoje potreby, pokiaľ ide o starostlivosť o duševné zdravie, za neuspokojené, pričom v prípade dospeléj populácie predstavoval tento podiel 23 %. V správe sa upozorňuje na to, že počas pandémie COVID-19 pretrvávali u mladých v otázke duševného zdravia aj prejavy nerovnosti vrátane rodovej nerovnosti, pričom v niektorých prípadoch došlo aj k ich prehĺbeniu. V súčasnosti je tiež druhou najčastejšou príčinou úmrtia mladých v Európe samovražda;
7. z údajov štúdie nadácie Eurofound „Život, práca a COVID-19“⁸ vyplýva, že mladým vo veku 18 až 29 rokov, ktorí zažili, ako sa ich domácnosť ocitá vo finančných ťažkostiach, hrozilo počas pandémie oveľa väčšie riziko depresie. Za ohrozené depresiou počas pandémie sa dajú v EÚ označiť v priemere dve tretiny mladých ľudí (67 %), pričom u tých, ktorí neuvádzajú finančné ťažkosti, to bola necelá polovica (45 %);

⁶ Inštitút pre meranie a vyhodnocovanie zdravia (IHME), Global Health Data Exchange (GHDx), 2020.

⁷ OECD a Európska únia: „*Health at a Glance: Europe 2022, State of Health in the EU Cycle*“ (Zdravie v skratke: Európa 2022, Stav zdravia v cykle EÚ). Paríž: OECD Publishing 2022.

⁸ Eurofound: súbor údajov „*Living, working and COVID-19*“ (Život, práca a COVID-19). 2021.

8. podľa prieskumu EÚ z roku 2022 venovaného otázke osamelosti⁹ sa u mladých ľudí prejavuje osamelosť častejšie ako u starších generácií. Hoci sa jej výskyt u mladých zvýšil v dôsledku pandémie COVID-19, aj z predchádzajúcich údajov Spoločného výskumného centra vyplýva, že pocit osamelosti u mladých vo veku 18 až 25 rokov sa v rokoch 2016 až 2020 viac ako zdvojnásobil;

VZHLADOM NA TO, ŽE:

9. Európska komisia prijala oznámenie o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu.¹⁰ Členské štáty sa v ňom vyzývajú, aby podporili komplexný a preventívny prístup, ktorý zahŕňa otázku duševného zdravia do politík EÚ ako otázku verejného zdravia, aby sa zaviazali zlepšiť kvalitu života, riešiť determinanty a prierezové otázky s cieľom uspokojiť špecifické potreby rôznych skupín v zraniteľných situáciách a osobitne sa zaoberali zvýšenou prevalenciou duševných problémov u týchto skupín vrátane mladých ľudí. Na zdravie detí a mládeže sa zameriava niekoľko hlavných iniciatív venovaných komplexnej otázke duševného a telesného zdravia. Podľa oznámenia musí mať každý občan EÚ prístup k adekvátnej a účinnej prevencii. Významnú úlohu, pokiaľ ide o podporu pohody mladých a prevenciu duševných problémov, zohráva najmä práca s mládežou;

⁹ Casabianca, E.J., Nurminen, M.: *Interventions to reduce loneliness among youth* (Opatrenia na zníženie osamelosti mládeže). Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022. doi:10.2760/793941, JRC129905.

¹⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

10. existuje súvis medzi determinantmi duševného zdravia a existujúcimi prejavmi nerovnosti v spoločnosti, v dôsledku čoho sú niektorí ľudia vystavení vyššiemu riziku zlého duševného zdravia ako iní. Príčinou zlého duševného zdravia môže byť okrem toho aj násilie, nenávisť a diskriminácia, a preto je kľúčovým preventívnym opatrením pri riešení týchto výziev podpora rovnosti v našich spoločnostiach;
11. podľa prieskumu Eurobarometra o mládeži a demokracii v Európskom roku mládeže 2022¹¹ považujú mladí za najdôležitejšiu tému Európskeho roka mládeže popri zmene klímy zlepšenie duševného a telesného zdravia a pohody (za obe hlasovalo 34 % opýtaných ako za hlavnú prioritu). Z údajov Eurobarometra tiež vyplýva, že druhým v poradí dôležitosti z toho, čo mladí očakávajú od EÚ, je po zachovaní mieru zvýšenie pracovných príležitostí;
12. Európsky rok mládeže sa okrem iných tém zameriaval na obnovenie pozitívneho výhľadu pre mladých ľudí a zahŕňal činnosti na podporu ich duševného zdravia a pohody. Na záverečnej konferencii pod heslom „Vám patrí budúcnosť“ zástupcovia mládeže, tvorcovia politik a zainteresované strany vyzvali, aby sa kládol väčší dôraz na preventívnu zdravotnú starostlivosť a boj proti duševným problémom a osamelosti;

¹¹ Rýchly prieskum Eurobarometra [2282/FL502], Mládež a demokracia v Európskom roku mládeže, máj 2022.

13. celkové zdravie a pohodu mladých ľudí môže posilniť pravidelné telesné cvičenie a športové aktivity, ako aj účasť na kultúrnych podujatiach, ktoré z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska pozitívne vplyvajú na duševné zdravie. Ako vyplýva z dôkazov,¹² telesná nečinnosť sa zvyčajne vekom zvyšuje, a preto je čoraz dôležitejšie, aby si mladí osvojili základné vedomosti a návyky, ktoré im umožnia samostatne si počas celého života udržať aktívny a zdravý životný štýl;
14. hlavné obavy mladých ľudí súvisiace s hospodárskou nestabilitou, neistotou zamestnania alebo rastúcou ekologickou úzkosťou vedú k duševným problémom, ktoré sa nedajú pripísať len patologickým procesom. 75 % detí a mladých ľudí sa „bojí“ myslieť na budúcnosť.¹³ Otázku verejného zdravia postavila do popredia politickej agendy pandémie COVID-19. Táto sociálno-ekonomická a zdravotná kríza posledných rokov nás naučila, že viacrozmerné sociálne problémy sa dajú riešiť výlučne prostredníctvom prierezového prístupu;

¹² Osobitný Eurobarometer 525, Športové a pohybové aktivity, september 2022.

¹³ Caroline Hickman, Elizabeth Marks, Panu Pihkala, Susan Clayton, R Eric Lewandowski, Elouise E Mayall, Britt Wray, Catriona Mellor, Lise van Susteren: *Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey* (Klimatická úzkosť u detí a mladých ľudí a ich predstavy o vládnej reakcii na zmenu klímy: globálny prieskum). The Lancet Planetary Health, roč. 5, č. 12, december 2021, s. e863-e873.

15. dôležitosť multisektorového prístupu k ochrane duševného zdravia mladých a starostlivosti oň vyzdvihujú medzinárodné organizácie ako Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), podľa ktorej „mnohé ochranné faktory dobrého duševného zdravia presahujú rámec systémov alebo programov duševného zdravia osobitne zameraných na posilnenie alebo ochranu duševného zdravia. Spoločenské, hospodárske a kultúrne faktory, ako je zamestnanie, príjem, telesné zdravie, skúsenosti z detstva a dospelovania, to všetko počas života významne vplýva na duševné zdravie.“¹⁴ Okrem toho podľa spomínanej správy nadácie Eurofound z roku 2021¹⁵ došlo k najvýraznejšiemu zhoršeniu duševnej pohody (ktorá dosiahla najnižšiu úroveň vo všetkých vekových skupinách od začiatku pandémie) práve u tých, čo prišli o prácu;
16. neistá práca, prekérne pracovné podmienky a nezamestnanosť sú dôležitými sociálno-ekonomickými determinantmi duševného zdravia. Prioritou hospodárskej a sociálnej politiky a politiky verejného zdravia by mala byť podpora mladých ľudí pri prechode do dospelosti a pri hľadaní práce a v záujme jej udržania. Dôležitú úlohu pri riadení psychosociálnych rizík v práci tak, aby sa zabránilo možnému negatívnemu vplyvu na duševné zdravie zamestnancov vrátane mladých pracovníkov, zohrávajú zamestnávateľia;

¹⁴ OECD: *A New Benchmark for Mental Health Systems: Tackling the Social and Economic Costs of Mental Ill-Health* (Nová referenčná hodnota pre systémy duševného zdravia: Riešenie sociálnych a hospodárskych nákladov zlého duševného zdravia). Paríž: OECD Publishing 2021. s. 162.

¹⁵ Eurofound: súbor údajov „*Living, working and COVID-19*“ (Život, práca a COVID-19), 2021.

17. Európska komisia prijala oznámenie „Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ: smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040“,¹⁶ podľa ktorého by sa mala osobitná pozornosť venovať mladým ľuďom vo vidieckych a vzdialených oblastiach, ktorí sa stavom duševného zdravia a potrebami starostlivosti oň môžu odlišovať od mladých v mestských oblastiach. Vzhľadom na špecifické životné podmienky mladých ľudí vo vidieckych, vzdialených, okrajových, menej rozvinutých oblastiach a najvzdialenejších regiónoch, spôsobené napríklad neistými a nedostatočnými verejnými službami, izoláciou, nedostatkom pracovných príležitostí a neľahkými pracovnými podmienkami,¹⁷ ktoré môžu mať negatívny vplyv na ich duševné zdravie, si mladí ľudia žijúci v týchto oblastiach vyžadujú osobitné opatrenia založené na dôkaznej analýze. Podľa Eurostatu¹⁸ je podiel mladých ľudí vo veku 18 až 24 rokov žijúcich vo vidieckych oblastiach EÚ, ktorí nie sú ani zamestnaní, ani v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, vyšší, ako je to v prípade mladých v mestských oblastiach. K tejto miere neistoty – ktorá sama osebe spôsobuje duševné problémy – sa pridáva skutočnosť, že mladí vo vidieckych oblastiach menej často vyhľadávajú lekársku pomoc vzhľadom na veľkú vzdialenosť, ktorú by museli prekonať;¹⁹

¹⁶ Oznámenie Európskej komisie – Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ – smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040, COM(2021) 345 final.

¹⁷ Pozri poznámku pod čiarou č. 15.

¹⁸ Eurostat 2023. Štatistika mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (miera NEET), máj 2023.

¹⁹ Regionálna ročenka Eurostatu, 2017.

18. hoci otázka duševného zdravia sa vo všeobecnosti týka všetkých mladých ľudí v EÚ, čím väčšiemu počtu znevýhodnení čelia, tým väčšia je ich zraniteľnosť. Väčšiemu riziku duševných problémov sú popri mnohých iných zložitých výzvach, ktorým musia čeliť, vystavení mladí ľudia ohrození sociálnym vylúčením alebo v zraniteľných situáciách, ako napríklad etnické menšiny, osoby LGBTI, zdravotne postihnutí, mladí v zariadeniach starostlivosti o mládež, mladí bez rodičovskej starostlivosti alebo tí, ktorým hrozí, že o ňu prídu, alebo mladí v znevýhodnenom sociálno-ekonomickom postavení. Vystavenie diskriminácii a nerovnosti poškodzuje ich duševné zdravie, najmä ak čelia viacnásobnej diskriminácii alebo znevýhodneniu. Znepokojivá je aj skutočnosť, že sociálnemu vývoju týchto skupín mladých ľudí v školách a iných vzdelávacích zariadeniach sa nevenuje osobitná pozornosť, čo môže viesť k šikane. Je nesmierne dôležité zlepšiť duševné zdravie a pohodu, rozvíjať sociálno-emocionálne zručnosti mladých a ich pedagógov a pracovníkov s mládežou a bojovať proti šikane vrátane kybernetickej šikany, proti sexuálnemu obťažovaniu a zneužívaniu;
19. ak majú občania štátu nadobudnúť pocit spolupatričnosti – čo je predpokladom jeho stability –, je nevyhnutné, aby sa prijali preventívne opatrenia na zmiernenie problémov osamelosti, strachu, úzkosti, bezbrannosti a neistoty, voči ktorým sú mladí obzvlášť zraniteľní, a tiež aby sa podporovala odolnosť a pohoda ako ochranné faktory, čo prispeje k vytvoreniu spravodlivých spoločností, ktoré dávajú všetkým rovnaké príležitosti. Je tiež dôležité, aby sa mladí zapájali do rozhodovania o politikách, ktoré môžu mať vplyv na ich duševné zdravie, a aby sa zohľadňovalo ich hľadisko;

20. podľa správy „Dosah pandémie COVID-19 na duševné zdravie mladých ľudí: Politické reakcie v európskych krajinách“²⁰ zohráva kľúčovú úlohu pri ochrane duševného zdravia mladých ľudí práca s mládežou, ktorá im poskytuje príležitosť na socializáciu, vzájomnú výmenu skúseností a nadobudnutie pocitu spolupatričnosti;

ČLENSKÉ ŠTÁTY SA VYZÝVAJÚ, ABY VO SVOJICH PRÍSLUŠNÝCH OBLASTIACH PÔSOBNOSTI A NA PRÍSLUŠNÝCH ÚROVNIACH:

21. zlepšovali životné a pracovné podmienky mladých ľudí vo svojich krajinách presadzovaním medziodvetvového prístupu zameraného na predchádzanie duševným problémom, odstraňovaním štrukturálnych prekážok v ich osobnom a profesijnom rozvoji a vytváraním prostredia, ktoré podporuje ich sociálno-ekonomickú a psychickú pohodu;
22. podporovali zlepšovanie spravodlivého a cenovo dostupného prístupu mladých ľudí, najmä mladých v zraniteľných situáciách, k službám starostlivosti o duševné zdravie, ktoré ponúkajú prevenciu, liečbu a starostlivosť, a zároveň postupovali čoraz viac medziodborovo a snažili sa o riešenia zamerané na jednotlivca a komunitu;

²⁰ Európska komisia, Európska výkonná agentúra pre vzdelávanie a kultúru: *The impact of the COVID-19 pandemic on the mental health of young people: Policy responses in European countries* (Dosah pandémie COVID-19 na duševné zdravie mladých ľudí: Politické reakcie v európskych krajinách). Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022.

V SÚLADE SO ZÁSADOU SUBSIDIARITY SA KOMISIA VYZÝVA, ABY:

23. k duševnému zdraviu naďalej uplatňovala proaktívny prístup, ktorým sa naň nazerá z multisektorového hľadiska založeného na prevencii a intervencii, a zamerala sa pritom najmä na špecifiká mladých ľudí v EÚ, najmä mladých v zraniteľných situáciách, a na ich reintegráciu a sociálne začlenenie;
24. podporovala opatrenia zamerané na zlepšenie duševného zdravia mladých ľudí v spojení so stratégiou EÚ pre mládež a chápala duševné problémy ako dôsledok prepojenia materiálnych a psychosociálnych faktorov vrátane nepriaznivých udalostí z detstva, neistoty, nestability, nedostatočnej sociálnej súdržnosti, rodinných a sociálnych vzťahov, nerovného prístupu k právam a základným sociálnym službám, zraniteľnosti vo vzdelávacom prostredí, úlohy sociálnych médií, prístupu k bývaniu, osobitných potrieb vidieckej mládeže a vo všeobecnosti akýchkoľvek nepriaznivých okolností, ktoré mladým bránia, aby mohli naplno uplatňovať svoje práva;
25. podporovala štúdie o vplyve duševných problémov na mladých ľudí v EÚ. V týchto štúdiách by sa okrem veku mohlo zvážiť použitie údajov rozčlenených podľa iných kľúčových prvkov, ktoré ovplyvňujú životy mladých ľudí. Tieto štúdie pomôžu lepšie usmerniť opatrenia a investovanie zdrojov. Podporovala šírenie týchto štúdií v rámci úsilia o zvýšenie informovanosti v boji proti pretrvávajúcej stigmatizácii spojenej s duševnými problémami a podporovala vzájomnú výmenu podložených osvedčených postupov v oblasti duševného zdravia medzi členskými štátmi;

ČLENSKÉ ŠTÁTY A EURÓPSKA KOMISIA SA VYZÝVAJÚ, ABY V RÁMCI SVOJICH PRÍSLUŠNÝCH PRÁVOMOCÍ A NA PRIMERANÝCH ÚROVNIACH, DODRŽIAVAJÚC ZÁSADU SUBSIDIARITY:

26. koordinovali úsilie o zníženie miery výskytu a prevalencie duševných problémov u mladých tým, že budú venovať pozornosť špecifickým potrebám a výzvam mladých, ako aj riešeniam, ktoré navrhnú, a podniknú ďalšie kroky;
27. zohľadnili prevalenciu duševných problémov u mladých v EÚ pri tvorbe politík, ktoré budú zodpovedať rozsahu problému, s osobitným dôrazom na preventívne opatrenia. Zaručili, že navrhované opatrenia budú komplexné a podložené a že tvorba politík bude v súlade s najnovšími vedeckými dôkazmi, odporúčaniami a štúdiami o duševnom zdraví uskutočnenými v EÚ a v každom členskom štáte;
28. podporovali opatrenia na destigmatizáciu duševných problémov a zvyšovali informovanosť propagáciou posolstiev nabádajúcich mladých, aby si osvojili návyky, ktoré zlepšia ich duševné zdravie, a aby vyhľadávali odbornú pomoc v psychologických štruktúrach zameraných na predchádzanie rizikám, ktorá pomôže zmierniť ich utrpenie a zabrániť samovraždám;
29. podporovali boj proti hlásaniu nenávisti, násiliu a zneužívaniu v médiách vrátane sociálnych médií a aby sa pritom zamerali na mladých ľudí v najzraniteľnejších situáciách, obhajovali ich ľudské práva a základné slobody a prispeli tak k ich psychickej a emocionálnej pohode;

30. podporovali vykonávanie 20 hlavných iniciatív a iných opatrení uvedených v oznámení o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu²¹ zo širokej škály oblastí, ktoré sú nevyhnutné na riešenie výziev v oblasti duševného zdravia v celej EÚ a na národnej úrovni, vrátane prípravy usmernení a výmeny najlepších postupov a inovatívnych prístupov pri riešení otázky duševného zdravia mladých;
31. vytvorili možnosti a tiež využili dostupné nástroje, ako Európsky dialóg s mládežou, Európsky portál pre mládež a Hlasy mládeže²², aby mohli mladí zvyšovať povedomie o otázkach duševného zdravia, na ktoré chcú upozorniť, vyjadriť svoje názory a obavy súvisiace s ich duševným zdravím a navrhnúť prístupy k riešeniu svojich duševných problémov. Dosiahli, že si mladí uvedomia význam svojho príspevku k zaručeniu účinnosti a relevantnosti opatrení, ktoré sa majú prijať, napríklad vďaka mládežníckej ústretovej a dostupnej komunikácii;
32. zabezpečili mladým ľuďom v zraniteľných situáciách zastúpenie pri tvorbe programov verejnej politiky v oblasti duševného zdravia, a to nielen tak, aby sa zohľadnili záujmy mladých, ktorí majú ľahší prístup ku kanálom inštitucionálnej účasti, ale tiež aby sa zohľadnili záujmy tých, ktorých hlas nepočuť až tak zreteľne. Podporovali propagáciu kanálov, ktorými môžu mladí ľudia v zraniteľných situáciách vyjadriť svoje obavy;
33. naďalej podporovali prácu s mládežou, aby mohla v plnej miere plniť svoju úlohu, ktorou je ochrana duševného zdravia mladých ľudí tým, že sa im umožní účasť na aktivitách do značnej miery založených na vzťahu a dôvere medzi mládežou a pracovníkmi s mládežou a že sa rozvíja ich schopnosť vyhľadať pomoc v prípade emocionálnych a psychických problémov;

²¹ Pozri poznámku pod čiarou č. 5.

²² Hlasy mládeže (Youth Voices) je hlasová nahrávacia platforma Európskej komisie, ktorá bola spustená počas Európskeho roka mládeže 2022 a ktorá mladým umožňuje vyjadriť svoje názory, obavy a návrhy.

34. podporovali prácu s mládežou, mládežnícke organizácie a iných príslušných odborníkov a zainteresované strany v úlohe poskytovateľov informácií mladým ľuďom, umožnili im šíriť kvalitné informácie o posilňovaní duševného zdravia a pohody mladých a o riešení duševných problémov v prípade potreby;
35. zasadzovali sa za bezpečnejší a zdravší digitálny priestor pre mladých v súlade s Európskym vyhlásením o digitálnych právach a zásadách.²³ Patrí sem podpora zvyšovania informovanosti a školenia v mediálnej a informačnej gramotnosti a v zodpovednom narábaní so sociálnymi médiami so zárukami proti rizikám, ako je kybernetická šikana, nenávistné slovné prejavy, grooming a nadmerný čas strávený pred monitorom, ako aj poskytovanie ochrany a informácií o agresívnom online marketingu výrobkov, ako sú nezdravé potraviny a nápoje, alkohol, tabakové a podobné výrobky.
-

²³ Európsky parlament, Rada a Komisia, Európske vyhlásenie o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí, 2023/C 23/01.

Referenčné dokumenty:

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o komplexnom prístupe k duševnému zdraviu, COM(2023) 298 final.

Európska komisia, Európska výkonná agentúra pre vzdelávanie a kultúru: *The impact of the COVID-19 pandemic on the mental health of young people: Policy responses in European countries* (Dosaď pandémia COVID-19 na duševné zdravie mladých ľudí: Politické reakcie v európskych krajinách). Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022.

Oznámenie Európskej komisie „Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ – smerom k zabezpečeniu silnejších, prepojených, odolných a prosperujúcich vidieckych oblastí do roku 2040“, COM/2021/345 final.

Európsky hospodársky a sociálny výbor „Dlhodobý odkaz Európskeho roka mládeže: uplatňovanie hľadiska mládeže a posilnenie jej postavenia“, 2022.

Svetová zdravotnícka organizácia, informačné listy WHO: „*Mental health: strengthening our response*“ (Duševné zdravie: posilnenie našej reakcie), 2022.

OECD a Európska únia: „*Health at a Glance: Europe 2022, State of Health in the EU Cycle*“ (Zdravie v skratke: Európa 2022, Stav zdravia v cykle EÚ). Paríž: OECD Publishing 2022.

Casabianca, E.J., Nurminen, M.: *Interventions to reduce loneliness among youth* (Opatrenia na zníženie osamelosti mládeže). Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie 2022. doi:10.2760/793941, JRC129905.

Caroline Hickman, Elizabeth Marks, Panu Pihkala, Susan Clayton, R Eric Lewandowski, Elouise E Mayall, Britt Wray, Catriona Mellor, Lise van Susteren: *Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey* (Klimatická úzkosť u detí a mladých ľudí a ich predstavy o vládnej reakcii na zmenu klímy: globálny prieskum). The Lancet Planetary Health, roč. 5, č. 12, december 2021, s. e863-e873.